Kulturutskottets betänkande

1982/83: 22

om anslag till internationellt-kulturellt samarbete (prop. 1982/83:100 bil. 10 delvis)

ÅTTONDE HUVUDTITELN

Kulturellt utbyte med utlandet

1. **Kulturellt utbyte med utlandet.** Regeringen har i proposition 1982/83:100 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under punkt H 1 (s. 626–628) föreslagit riksdagen att till Kulturellt utbyte med utlandet för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 4 306 000 kr.

Motion

I motion 1982/83:1348 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp) yrkas, såvitt nu är i fråga,

21. att riksdagen under anslaget Kulturellt utbyte med utlandet, delposten Statens kulturråd för budgetåret 1983/84 anvisar 200 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit.

Utskottet

Under anslaget anvisas medel till ett antal anslagsposter som avser kulturellt utbyte med utlandet. Den största anslagsposten avser medel till Statens kulturråd för internationellt kulturutbyte. För innevarande budgetår har anvisats ett belopp om 2 073 000 kr. för denna anslagspost. Kulturrådet har i sin anslagsframställning begärt en uppräkning med 207 000 kr. Regeringen föreslår att uppräkningen bestäms till 165 000 kr. och att således ett belopp om 2 238 000 kr. beräknas för anslagsposten.

I motion 1348 (fp) yrkas under hänvisning till den stora betydelsen av internationellt kulturutbyte att riksdagen skall beräkna ett belopp till anslagsposten som är 200 000 kr. högre än det i propositionen angivna och att anslaget därför skall höjas med samma belopp och således bestämmas till 4 506 000 kr.

Vid beräkningen av anslaget har skett en viss uppräkning med hänsyn till prisutvecklingen. Därutöver har beräknats viss kompensation för den devalvering som genomförts hösten 1982. Utskottet kan inte tillstyrka en uppräkning av anslaget utöver vad regeringen föreslagit. Förslaget i propositionen tillstyrks, och motionen avstyrks i motsvarande del (yrkande 21).

Utskottet hemställer

att riksdagen med bifall till proposition 1982/83:100 och med avslag på motion 1982/83:1348 yrkande 21 till *Kulturellt utbyte med utlandet* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 4 306 000 kr.

2. **Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m. m. med flera anslag.** Utskottet tillstyrker regeringens förslag under punkterna H 2–H 4 (s. 628–631) och hemställer

1. att riksdagen till *Kostnader för Sveriges medlemskap i Unesco m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett förslagsanslag av 32 241 000 kr.,
2. att riksdagen till *Bidrag till internationella kongresser m. m. i Sverige* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 577 000 kr.,
3. att riksdagen till *Bidrag till svenska institut i utlandet* för budgetåret 1983/84 anvisar ett anslag av 2 260 000 kr.

Nordiskt kulturellt samarbete

3. **Bilateralt nordiskt kultursamarbete m. m.** Regeringen har under punkt H 6 (s. 632–634) föreslagit riksdagen att till Bilateralt nordiskt kultursamarbete m. m. för budgetåret 1983/84 anvisa ett reservationsanslag av 5 559 000 kr.

Motioner

I motion 1982/83:457 av Jan-Erik Wikström m. fl. (fp, s, m, c, vpk) yrkas att riksdagen beslutar att förstärka anslaget till Svenska Föreningen Norden med ett i förhållande till budgetpropositionen förhöjt anslag om 100 000 kr.

I motion 1982/83:1847 av Arne Gadd m. fl. (s) yrkas

1. att riksdagen i skrivelse till regeringen framhåller värdet för Sverige av den verksamhet som nu bedrivs vid Hanaholmens kulturcentrum för Sverige och Finland,

2. att riksdagen begär att regeringen i budgetarbetet inför budgetåret 1984/85 gör sådana omprioriteringar att det svenska bidraget till Hanaholmens kulturcentrum blir lika stort som det finska bidraget.

I motion 1982/83:2200 av Göran Persson (s) och Margot Wallström (s) yrkas – med hänvisning till vad som anförts i motion 1982/83:2199 – såvitt nu är i fråga

2. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad som anförts angående inrättandet av ett barnlitteraturpris.

Utskottet

För innevarande budgetår utgår till *Svenska Föreningen Norden* bidrag bl. a. till dess allmänna verksamhet med 1 313 000 kr. I propositionen föreslås en uppräkning av bidraget med 40 000 kr.

I motion 457 (fp, s, m, c, vpk) anförs att Föreningen Norden f. n. har ett betydande budgetunderskott. Orsaken härtill är bl. a. att föreningen genomfört en rad organisatoriska förändringar som varit kostnadskrävande. Härtill kommer att det varit svårt att göra föreningens publikationsverksamhet lönande. Motionärerna understryker att det för det nordiska samarbetets framtid är väsentligt att föreningen får stöd som garanterar att de nordiska frågorna också i fortsättningen kan föras ut till en bred publik. De yrkar mot den angivna bakgrunden att anslaget till Föreningen Norden höjs med 100 000 kr. utöver vad regeringen föreslagit.

Utskottet har inhämtat närmare uppgifter om den ekonomiska situationen för Föreningen Norden. Under en följd av år har underskott uppstått i verksamheten. År 1981 var underskottet 171 000 kr. Bl. a. som en följd av att ett extra årsbidrag lämnades från samarbetande organisationer begränsades underskottet enligt det preliminära bokslutet för år 1982 till 40 000 kr. Vid utgången av nämnda år hade föreningen ett samlat underskott på i det närmaste 480 000 kr.

Utskottet har också inhämtat att en rad åtgärder vidtagits av föreningen i syfte att täcka det uppkomna underskottet och att för framtiden uppnå balans mellan inkomster och utgifter. Vissa tjänster har inte återbesatts. På publikationssidan har åtgärder vidtagits. Fortsatta överväganden rörande ytterligare insatser i angivna syfte pågår.

Utskottet – som utgår från att Föreningen Norden mot bakgrund av det betydande underskottet i verksamheten gör en systematisk översyn av kostnaderna för att bringa ner dessa – anser att även staten bör ge ett extra bidrag till Föreningen Norden för att sanera dess ekonomi. Utskottet tillstyrker därför att Föreningen Norden för nästa budgetår får en extra uppräkning av anslaget med 100 000 kr. Motion 457 tillstyrks således.

Utskottet har *i övrigt* inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning under anslaget för nästa budgetår.

Under anslaget anvisas vidare bl. a. medel till *Hanaholmen – kulturcentrum för Sverige och Finland* som är ett gästhem och konferenscentrum beläget strax utanför Helsingfors.

Motionärerna bakom motion 1847 (s) vill att riksdagen i skrivelse till regeringen skall framhålla värdet för Sverige av den verksamhet som nu bedrivs vid Hanaholmen och att riksdagen skall begära att regeringen i budgetarbetet inför budgetåret 1984/85 gör sådana omprioriteringar att det svenska bidraget till Hanaholmen blir lika stort som det finska bidraget.

Anläggningen, som invigdes våren 1975, tillkom som en följd av att vissa bidragsskulder till svenska staten avskrivits på 1960-talet. Hanaholmen är finsk statsegendom. Finska staten svarar för anläggningens underhåll och

drift samt för vissa lönekostnader. Vidare har finska staten alltsedan starten anvisat ett årligt anslag för verksamheten vid Hanaholmen. Svenska staten har lämnat vissa bidrag för grundanskaffningar. Vidare har fr. o. m. budgetåret 1977/78 årligen anvisats bidrag över statsbudgeten för att stimulera verksamheten. För nästa budgetår föreslås att ett belopp om 245 000 kr. beräknas för bidrag till Hanaholmen.

Hanaholmen ordnar i stor utsträckning egna arrangemang. Därutöver ordnas kurser av svenska och finska organisationer. De egna arrangemangen utgörs av seminarier och kurser om Sveriges och Finlands samhälls-, kultur- och näringsliv samt föredrag och andra program om bl. a. bildkonst, litteratur och film.

Utskottet vill starkt understryka den betydelse Hanaholmen har för kultursamarbetet mellan Sverige och Finland. Det är enligt utskottets mening mot denna bakgrund viktigt att ansvaret för anläggningen delas mellan de båda länderna.

Som anges i motionen är f. n. det finska bidraget till Hanaholmen betydligt större än det svenska. Denna omständighet måste ses i belysning av Hanaholmens tillkomsthistoria. För framtiden är det viktigt att Hanaholmen bibehåller karaktären av att också i praktiken vara en gemensam angelägenhet för de båda länderna. Utskottet förutsätter därför att regeringen vid kommande överväganden rörande anslag till internationellt kulturellt samarbete beaktar detta och prövar möjligheterna att föreslå en sådan medelstilldelning att en bättre balans uppnås mellan bidragen till Hanaholmen från Sverige och Finland. Utskottet anser att det inte är erforderligt med någon framställning till regeringen med anledning av motion 1847.

Utskottet tar i detta sammanhang också upp ett yrkande i motion 2200 (s). som syftar till att det inom Nordiska rådets ram skall inrättas ett *nordiskt barnlitteraturpris*. Detta skulle årligen delas ut till den författare i Norden som under det gångna året på ett framstående sätt bidragit till att utveckla barnlitteraturen. Priset skulle utgöra en motsvarighet till det nordiska litteraturpriset.

Nordiska rådets litteraturpris utdelas varje år. Priset uppgår till 75 000 danska kronor. Priset utdelas för ett skönlitterärt verk som är skrivet på något av de nordiska ländernas språk. Med skönlitterärt verk förstås enligt statuterna för priset roman, drama, dikt-, novell- eller essäsamling samt annat litterärt verk som uppfyller höga litterära och konstnärliga krav.

Det utdelas också ett musikpris av Nordiska rådet. Priset är lika stort som litteraturpriset men utdelas endast vartannat år.

Frågan om inrättande av ytterligare nordiska priser har nyligen prövats av Nordiska rådet. I ett ministerrådsförslag från november 1981 om nordiskt kultursamarbete under 1980-talet uttalades att det kunde vara motiverat att överväga inrättande av nordiska priser på vissa andra områden än litteraturens och musikens. Som exempel nämndes barnlitteratur och miljöutformning. Eventuellt kunde ett nordiskt kulturpris inrättas och

utdelas på ett visst område varje år. Efter en omfattande remissbehandling av ministerrådsförslaget behandlade Nordiska rådets kulturutskott bl. a. detta förslag i ett betänkande (nr 2) i januari i år. Utskottet diskuterade värdet av litteraturpriset och musikpriset och uttalade sig för ett bibehållande av priserna. Däremot avvisade utskottet förslaget att inrätta nya nordiska pris. De behov som sådana skulle vara avsedda att fylla får fyllas på annat sätt, anförde utskottet. Nordiska rådet biföll vid sin session i Oslo i februari 1983 den rekommendation som betänkandet utmynnade i.

Riksdagens kulturutskott ansluter sig, såvitt avser frågan om inrättande av ett nordiskt barnlitteraturpris, till den bedömning som nyligen gjorts inom Nordiska rådet. Motionen avstyrks således. Utskottet vill i sammanhanget hänvisa till att det inte finns något hinder att litteraturpriset tilldelas författare för verk som riktar sig till barn och ungdom.

Utskottet hemställer

1. beträffande *medelsanvisningen*
   att riksdagen med anledning av proposition 1982/83:100 och med bifall till motion 1982/83:457 till *Bilateralt nordiskt kultursamarbete m. m.* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 5 659 000 kr.,
2. beträffande *Hanaholmen – kulturcentrum för Sverige och Finland*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:1847,
3. beträffande ett *nordiskt barnlitteraturpris*
   att riksdagen avslår motion 1982/83:2200 yrkande 2.

Stockholm den 24 mars 1983

På kulturutskottets vägnar
INGRID SUNDBERG

Närvarande: Ingrid Sundberg (m), Ing-Marie Hansson (s), Tyra Johansson (s), Lars-Ingvar Sörenson (s), Catarina Rönnung (s), Maja Bäckström (s), Lars Ahlmark (m), Karl Boo (c), Berit Oscarsson (s), Gunnar Thollander (s), Gunnel Liljegren (m), Jan-Erik Wikström (fp), Eva Hjelmström (vpk), Stina Gustavsson (c) och Lars Hjertén (m).

Reservation

Medelsanvisning till statens kulturråd för internationellt kulturutbyte (punkt 1)

Jan-Erik Wikström (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 1 börjar "Vid beräkningen" och slutar "(yrkande 21)" bort ha följande lydelse:

Ett brett och mångskiftande internationellt kulturutbyte har stor betydelse för vårt land. Sådant utbyte är, som framhålls i motionen, nödvändigt för att motverka stagnation och provinsialism och för att upprätthålla en kvalitetsnivå som står sig även internationellt. Internationellt kuturutbyte är också av betydelse från den synpunkten att mötet med andra länders konst i dess olika uttrycksformer motverkar stereotypa uppfattningar och öppnar vägen till en djupare förståelse av andra folk. Utskottet tillstyrker mot den angivna bakgrunden motion 1348 i här aktuell del (yrkande 21).

Utskottet har i övrigt inte något att erinra mot regeringens förslag till medelsanvisning.

dels att utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

att riksdagen med anledning av proposition 1982/83:100 och med bifall till motion 1982/83:1348 yrkande 21 till *Kulturellt utbyte med utlandet* för budgetåret 1983/84 anvisar ett reservationsanslag av 4 506 000 kr.